

Lucina kotien sivistäjänä

5.5.2023

Marttaliitto

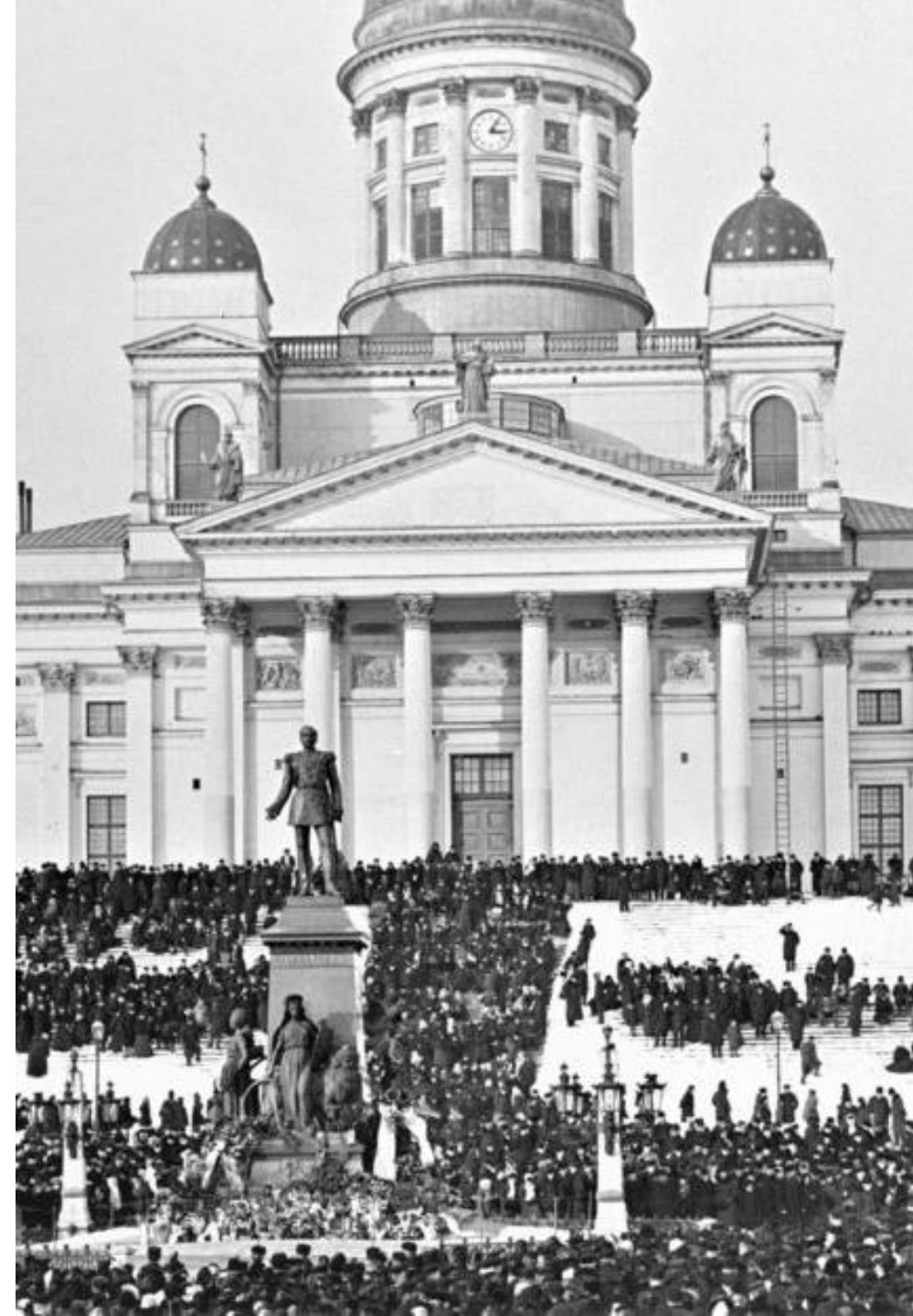
Marianne Heikkilä

Emilia Laine

Sivistystä kodeille

- Sivistystä kodeille -yhdistys perustettiin 29. maaliskuuta 1899 Helsingissä.
- Ajanjaksoa leimasi Suomessa kansallinen herääminen, naisasialiikkeen syntyminen ja kansanvalistustyön alkaminen.
- Vuosisadan vaihteessa koko Suomessa puhuttiin Helmikuun manifestista ja pelättiin mm. suomen kielen aseman horjuvan venäläistämistoimenpiteiden alla.
- Lucina Hagmanin aloitteesta perustettu naisyhdistys otti tehtäväkseen kotien aineellisen ja henkisen hyvinvoinnin parantamisen.
- Havaittiin, että paras tapa auttaa perheitä on kodissa tarvittavien tietojen ja taitojen opettaminen.
- Venäläisviranomaisten valvonnan vuoksi isänmaallista kansansivistystyötä oli helpompi kutsua kotitalousneuvonnaksi.
- Olojen vapautuessa kotitalousneuvonnasta kehittyi järjestön toiminnan keskeinen muoto.

Lucina Hagmanin kirjoitus Marttajärjestön syntyajoilta

Suomen kansan oli koottava voimansa, kaikki voimansa, taisteluun tähänastisen oikeutensa ja vapautensa puolesta. Askel askeleelta tuli torjua odotettavat vääryydet ja sorronteot. Miten tämä oli tapahtuva, siitä oltiin eri mieltä. — Toiset keinot miellyttivät toisia, toiset toisia. Itse puolestani olin alusta alkaen selvillä siitä, että syvien rivien läpi tunkeva sivistys, sisäisenä voimana ja kuntona ilmenevä sivistys tarjoaisi parhaat keinot taistelussa. En ollut nuoruudessanikaan milloinkaan uskonut, että asevoimalla voitaisiin perustaa mitään pysyvää onnentilaa, vielä vähemmän saatoin siihen uskoa nyt.

Suomalaisen kulttuurin vaalija

- Marttajärjestö on ollut alusta asti poliittisesti sitoutumaton, mutta Lucina Hagmanin alkuperäisenä ajatuksena oli perustaa järjestö vaalimaan suomalaista kulttuuria vastaiskuna venäläistämistoimille.
- Ajateltiin, että suomalaisen kulttuurin elinehto oli kansan sivistäminen ja valistaminen. Vain sivistyksen ja kulttuurillisen kasvatuksen kautta kansa tuntisi olevansa suomalaista, ja yhtenäistä kansaa olisi vaikeampi taivuttaa ulkoisen vallan alle.

Kodeista ja naisista sivistyksen esitaistelijoita

”Katse on käännettävä kansan sivistykseen, työn ja henkisen arvostelukyvyn voimaan. Tiedon ja taidon aarteet olivat kannettava suoraan Suomen koteihin. Ja ennen kaikkea kotien varsinaisinaiselle vaalijalle, Suomen naiselle, niin että hänestä kasvaisi Suomen sivistyksen luoja, itsetietoinen maansa oikeuden taistelija.”

Lucina Hagman

Sivistystä kodeille muuttuu Marttajärjestöksi

- Sivistystä kodeille -nimeä pidettiin Venäjän senaatissa sopimattomana ja liian poliittisena. Rahvaan ja työväennaisen sivistämistä pidettiin liian epäilyttävänä ja jopa vallankumouksellisena toimintana.
- Järjestön nimeksi muutettiin Marttayhdistys. Martta-nimen katsottiin kuvaavan järjestön arvoja. Raamatun tarinassa Martta esiintyy kodin hengettärenä, joka kantaa huolta toisten hyvinvoinnista.
- Uudesta nimestä ja sovinnaisemmasta ohjelmasta huolimatta yhdistyksen periaatteet pysyivät pitkälti samoina. Martat katsottiin reilu sata vuotta sitten yhteiskunnallisesti vaaralliseksi järjestöksi, jonka kokouksissa tuli alkuun olla mukana ulkopuolinen valvova viranomais.

Kansansivistyksestä kotitalousneuvontaan

- Lucina Hagman kertoi yhdistyksen perustamiskokouksessa naisten parissa syntyneestä ajatuksesta, jossa he lähtisivät ympäri Suomea sivistystyöhön ”kansannaisten kohottamiseen”.
- Lucina halusi voimaannuttaa Suomen naisia toimimaan ja vaikuttamaan yhteiskunnassa, mutta ensin piti poistaa kodeista puute ja kurjuus.
- Marttalähetit kiersivät kylissä pitämässä luentoja ja jakamassa lehtisiä, joissa opetettiin kodinhoitoa.
- Nopeasti huomattiin tarve ammattimaisemmalle ja kansantajuisemmalle neuvontatyölle.
- Marttajärjestön vuonna 1907 saamalla ensimmäisellä valtionapurahoituksella alettiin kouluttaa kotitalousneuvoja.

Marttalähetit kotien apuna

- Koulutetut martat neuvoivat kodeissa muun muassa kasvimaiden perustamisessa, kanankasvatuksessa, tuholaiistorjunnassa, kodin siisteydessä, ravitsemuksessa ja taloudenpidossa.
- Monesti työ aloitettiin opettamalla naisia lukemaan.
- Aate ja innostus levisi nopeasti ja yhdistyksiä perustettiin ympäri Suomea.
- Marttojen kotitalousneuvonnan haluttiin olevan ammattimaista ja pohjautuvan tietoon.

Alli Nissisen kirjoitus vuodelta 1923

Monet hyvät ja jalot isänmaamme ja kansamme parasta tarkoittavat aloitteet ovat saaneet alkukipinän ja toimintavauhdin Lucina Hagmanin viisaasta päästä, lämpimästä sydäimestä ja toimeliaasta hengestä.

Mutta merkillisin ja kenties kauimmas kantavin hänen aloitteistaan on mielestämme kumminkin kansannaisten ja kotien parasta tarkoittava yhdistys Sivistystä kodeille, joka sittemmin hallinnollisten olojen pakoituksesta sai nimen Martta.

Marttajärjestö on kiinni ajassa

- Järjestö syntyi oman aikansa yhteiskunnalliseen tarpeeseen.
- Järjestön tehtävä kotien arjen tukijana on pysynyt läpi suosien samana, vaikka strategiset painotukset muuttuvat ja muovautuvat ympäröivän maailman mukana.

Päämäärämme

Hyvä arki kuuluu kaikille.

Tehtävämme

Edistää kotien ja perheiden
toimivaa ja kestäväää arkea.

*On laajempi koti kuin perhekoti ... ja sen isomman
kodin nimi on kylä, pitäjä, kaupunki, yhteiskunta,
isänmaa, maailma.*